

3.1. OSMANLI ASKERİ TEŞKİLATININ KURULMA SÜRECİ

Osmanlı Devleti, ordu teşkilatı bakımından tarihteki en büyük devletlerden biri olmuştur. XVII. yüzyıla kadar en güçlü askerî yapıya sahip olan Osmanlılar; Asya, Avrupa ve Orta Doğu'nun siyasetini belirlemede önemli rol oynamıştır. Osmanlıların bu başarısında Beylik Dönemi'nden itibaren askerî teşkilatlanmayı geliştirmeye yönelik adımlar atması ve farklı muharip sınıfları en iyi şekilde kullanarak dönemin şartlarına uygun hâle getirmesi etkili olmuştur.

Anadolu'nun uç bölgelerinde toplanan Türkmenler doğuda Moğollara; batıda Bizanslılara karşı gaza hareketinin ön safında mücadele etmiştir. Osman Gazi, Bizans'a karşı savaşan bir alp ve aynı zamanda bir boy beyiydi. Osmanlı Beyliği'nin ilk savaşçı sınıfını, Osman Gazi'nin etrafında gaza ve ganimet amaçlı toplanan alplar ve gaziler oluşturmuştur. Karamürsel Alp, Konur Alp, Gündüz Alp, Akçakoca, Samsa Çavuş gibi alplar bu silsilenin en tanınmışlarındandır.

Osman Bey'in gazileri ile yaptığı başarılı askerî faaliyetler diğer aşiret Türkmenlerinin de onlara katılmalarını sağlamıştır. Osman Gazi, kendi safında savaşan Türkmen aşiretlerine ganimetlerden pay vermiş ve ele geçirilen topraklara yerleşme hakkı tanımıştır. Bu şekilde elde ettikleri topraklar karşılığında aşiretler, Osman Bey'e tabi olmuş ve savaş zamanlarında atlı askerler göndermiştir. Bunlardan başka Beylik Dönemi'nde, Ahıyân-ı Rûm (Ahiler), Bâcıyân-ı Rûm, Abdalân-ı Rûm, Gaziyân-ı Rûm adlarıyla anılan zümrelere mensup kuvvetler de seferlere katılmıştır.

Ahiler, toplumda anlayışlı ve uzlaştırıcı bir tutumla esnaf teşkilatı oluşturmuştur. Ahilik teşkilatının çatısı altına giren esnaf ve sanatkârlar; mesleki, dinî, ahlaki eğitimden farklı olarak askerî talim ve terbiye de görmüştür. Ahilik, Anadolu'da süratle yayılmış, köylerde ve uç bölgelerde büyük nüfuza sahip olmuştur. Osman Gazi, yoldaşları ve alpları da Ahi teşkilatına mensuptur.

İslamiyet Öncesi Dönem'de binicilik ve atıcılıkta usta olan Türk kadınları, savaşa erkeklerle birlikte katılmıştır. İslamiyet'e geçişin ardından da bu gelenek sürdürülmüş ve Anadolu'da Bâcıyân-ı Rûm adıyla Ahiliğe denk bir kadınlar teşkilatı kurulmuştur.

Abdalân-ı Rûm, savaşçı dervişlerin oluşturduğu teşkilattir. Abdal kelimesi, o devirde derviş kelimesi ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda Abdalân-ı Rûm teşkilatı, gaziler (alperenler), Ahiler ve Bâcıyân-ı Rûm ile birlikte büyük fayda sağlamıştır. Aynı bir teşkilat olarak adlandırılan Gaziyân-ı Rûm ise alpları ifade etmiştir.

Buna göre devamlı savaşa hazır, yaya ve atlı kuvvetlerin bulundurulması gerekiyordu. Fetihlerin devamı için gerekli olan ilk düzenli birlikler, Vezir Alâeddin Paşa ve Bursa Kadısı Çandarlı Kara Halil'in teklifleri doğrultusunda Bursa'nın fethinden sonra oluşturuldu.

Osmanlı askerî teşkilatının temelini, Osman ve Orhan Bey'in sancağı altında toplanan Türkmen savaşçılar oluşturmuştur. Osmanlı Beyliği'nin başlangıçta düzenli askerî birlikleri yani beyliğe bağlı bir ordusu yoktur. Gerektiğinde, gazilerden oluşan ve tamamı atlı olan aşiret kuvvetlerinin bir yerde toplanması sağlanmış ve sefere çıkılmıştır.

Savaş bitince bu kuvvetler dağılmış ve herkes işinin başına dönmüştür. İşte ilk fetihleri yapanlar, bu uç Türkmen kuvvetleridir. Uç gazileri; geniş araziye süratle fethetmiş, köylere hâkim olmuş ve

kalelerin etrafına küçük kuleler inşa ederek uzun süren kuşatmalarla buraları teslim almıştır. Bursa, İznik ve İzmit bu şekilde alınmış ve sadece Bursa'nın fethi 10 yıl sürmüştür.

İlk Düzenli Birlik: Yaya ve Müsellem

Osman Bey'in idaresindeki askerî kuvvetler; düzenli savaşı, kuşatmalar yapan askerî birliklerden ziyade akında ve pusuda yetenekli okçu süvarilerden oluşurdu. Osman Bey'in ölümünden kısa bir süre sonra beyliğin sınırlarının hızla genişlemesi, Orhan Bey'i askerî düzenlemeler yapmak zorunda bıraktı. Kaldı ki beylik yapısından çıkıp güçlü bir devlet hâline gelmek için düzenli bir orduya ihtiyaç vardı.

Buna göre devamlı savaşa hazır, yaya ve atlı kuvvetlerin bulundurulması gerekiyordu. Fetihlerin devamı için gerekli olan ilk düzenli birlikler, Vezir Alâeddin Paşa ve Bursa Kadısı Çandarlı Kara Halil'in teklifleri doğrultusunda Bursa'nın fethinden sonra oluşturuldu.

Türk gençlerinden meydana getirilen bu düzenli birliklerin atsız askerine "yaya", atlı askerine de "müsellem" adı verildi. Alâeddin Paşa'ya göre askerî sınıfa mensup olan kimseler ve vezirler, özel bir kıyafet giyerek halktan ayırt edilirdi. Bu sebeple bunların giyecekleri elbise ve başlarında taşıyacakları sarıgn renk ve biçimi tespit edildi. Buna göre askerlerin "ak bürk" giymeleri kararlaştırıldı.

Osmanlı Devleti'nin ilk düzenli askerî birliği olan yaya ve müsellem teşkilatı ile fetihler hızlanmıştı. Yaya ve müsellem, Orhan Bey zamanında Hassa Ordusu sayılmıştır. XV. yüzyılın ortalarına kadar fiilen silahlı hizmette bulunmuş olan yaya ve müsellem, Kapıkulu Ocaklarının gelişmesiyle yerlerini onlara bırakmıştır. Daha sonra Osmanlı askerî teşkilatının geri hizmetinde yer alan yaya ve müsellem; askerî amaçlı köprü ve yol yapımı, kale tamir ve inşası, hendek kazımı gibi işlerde kullanılmıştır.

Orhan Gazi'nin kurmuş olduğu, yaya ve müsellemlerden sonra mesleği tamamen askerlik olan Azeb teşkilatı kurulmuştur. Azebler, gönüllü Türk gençleri arasından seçilerek eyalet yöneticileri olan beylerbeyi komutası altında seferlere katılmıştır. Böylece devlet, askerliği kendine meslek edinmiş kimselerden oluşan disiplinli, savaşa hazır ve harp kabiliyeti yüksek bir orduya sahip olmuştur.

Yeniçeri Ocağının kurulmasından sonra Azebler, öncü birlikler olarak kullanılmaya başlanmıştır. Osmanlı ordusunun savaş düzeninde en ön safta yer alan Azebler, savaş başladıktan sonra yanlara açılarak arkalarındaki topçuların ateş etmelerini sağlamış ve düşmanın paniğe kapılmasına yol açmıştır.

3.2. TIMAR SİSTEMİ VE TIMARLI SİPAHİLER

Osmanlı Devleti; Balkanlar, Anadolu, Arap Yarımadası ve Kuzey Afrika'yı fethettiğinde farklı ekonomik sistem ve çeşitli kültürlere sahip toplulukları da bünyesine katmıştır. Bu toprakların idaresi ve merkezî otoritenin bu bölgelerde de sağlanması için bir sistemin oluşturulması gerekmiştir. Oluşturulacak sistem hem merkezden uzak toprakların idaresini hem de toprağın

işlenmesini sağlamıştır. İşte Osmanlı Devleti daha önce de Büyük Selçuklu ve Memlûklular gibi devletler tarafından kullanılan toprak sistemini geliştirip tımar sistemini ortaya çıkarmıştır.

Tımar; geçimleri veya hizmetlerine ait masrafları karşılamak üzere bir kısım asker ve memura, vergi toplama yetkisinin devredilmesi anlamına gelmektedir. Tımar sahiplerine ise “ehli tımar veya Tımarlı Sipahi” denilmektedir

Tımar sisteminin uygulanması, dönemin şartları gereğidir. Paranın kullanımı ve nakli, günümüzdeki kadar gelişmediği için merkezî hazineye alınması gereken vergiler hem nakit hem de ürün olarak toplanmıştır. Toplanan bu vergilerin bir kısmı bölgedeki devlet görevlilerinin maaşlarını karşılamak için bırakılmış ve kalan kısmı hazineye aktarılmıştır.

Tımar sahipleri, savaş zamanında hazırladıkları cebelülerle birlikte sefere katılırdı. Seferlere katılmayan sipahilerin dirlikleri ellerinden alınır, idam da dâhil çeşitli cezalara çarptırılmaları söz konusu olabilirdi. Sancaklara dağıtılan Tımarlı Sipahiler, sancakbeyinin emri altındaydı. Seferler sırasında sipahilerin onda biri, buldukları bölgenin korunması, asayişin sağlanması ve günlük işlerin görülmesi amacıyla geride bırakılır böylece üretimin devamlılığı sağlanırdı.

Osmanlı köylüsünün devlete ödediği en önemli ve en yaygın vergi, ürettiği tahıldan alınan oşür vergisidir. Köylü bu vergiyi ürün olarak ödemiştir. Vergilerin nakde çevrilmesi ve merkezde toplanması zor olduğu için Osmanlı Devleti tarım gelirlerinin büyük kısmını sipahilere tımar olarak vermiştir. Böylece Tımarlı Sipahiler aracılığıyla vergilerin tahsil edilmesi sağlanmıştır.

Tımar sisteminin uygulanmasında ilk aşama, fethedilen herhangi bir bölgenin tahririnin yapılarak vergi gelirlerinin belirlenmesidir. Bu gelirler, farklı büyüklükte parçalara ayrılarak ilgili şahısların rütbe ve mevkilerine göre dirlik olarak verilmiştir. Tımar sistemi içerisinde yer alan bu dirlikler gelir durumuna göre has, zeamet ve tımar olarak üçe ayrılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin tarım gelirlerinin büyük bir kısmı tımar sistemi içerisinde değerlendirilmiştir. Buna göre devlet, ziraattan alacağı vergiyi doğrudan asker olan tımar sahiplerine bırakmıştır. Tımarlı Sipahi, toprak üzerinde yaşayan reayadan, devletin belirlediği vergiyi toplama yetkisine sahiptir. Ancak toprağın mülkiyeti devlete aittir. Bu sistemde, Osmanlı Devleti vergi toplamak için masraf yapmamış, bu görevi Tımarlı Sipahi'ye vermiştir. Bununla birlikte Tımarlı Sipahiler, padişahın taşradaki temsilcileri olarak idari yöneticilik görevi de yapmıştır.

Tahrir

Osmanlı Devleti'nde, tımar sisteminin uygulandığı eyaletlerde yapılan sayımlara “tahrir” adı verilir. Tahrir yapmanın esas amacı, eyaletlerdeki nüfus ve gelir kaynaklarını tespit etmek ve bunları devlet görevlilerine, şahıslara ve vakıflara hizmetleri karşılığında;

maaş, mülk ve gelir olarak dağıtmaktır. Gelirlerin bu yolla dağıtımı Osmanlılara, merkezî hazineden ödeme yapmaksızın ordu beslemesini, topluma her türlü sosyal hizmet götürmesini kolaylaştırmıştır. XV. yüzyılın ilk dönemlerinde başlayan tahrirler, 20 ile 30 yıllık aralarla XVII. yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir. Bir bölgenin fethi, yeni bir padişahın tahta geçmesi veya savaş, afet gibi gelir toplama ve dağıtımında meydana gelen değişiklikler, yeni bir tahririn yapılmasını gerektiren sebeplere bağlıdır. Tahrir işlemi yapıldıktan sonra iki ayrı deftere kayıt yapılmıştır.

Osmanlı Toplumunda Askerîler ve Reaya

Osmanlı Devleti'nde idari sisteme bağılı olarak bugünkü manada hem askerlik hizmeti yapanlar hem de memur statüsünde bulunanlar askerî sınıfı oluştururdu. Bu sınıfa mensup beylerbeyi, sancakbeyi, Tımarlı Sipahi gibi kişiler vergi vermez ve yaptıkları askerlik hizmetleri karşılığı bir yerin veya köyün vergisini toplama yetkisine sahip olurdu. Vergi veren şehir, kasaba ve köy ahalisi ile konar-göçerlere ise "reaya" denirdi

Osmanlı Devleti'nde, askerî ve reaya ayrımı, tımar sisteminin siyasi ve ekonomik temellerine dayanmaktadır. Tımar sistemi içerisinde yer alan reayanın ve Tımarlı Sipahi'nin bir takım sorumlulukları bulunurdu. Osmanlı köylüsünün devlete ve sipahiye karşı görevlerinin sınırları kanunlarla belirlenmişti. Bu görevleri dışında reayanın karşılıksız çalıştırılması yasaktı.

Köylü, kendisine tahsis edilen toprağı işlemek ve vergisini sipahiye ödemekle yükümlüydü. Köylü, keyfî olarak tarlasını boş bırakamaz, çiftini, çubuğunu terk edip bir başka memlekete gidemezdi. Devletin sosyo-ekonomik, üretim ve askerî yapısını bozacağı için köylünün keyfî hareket etmesine asla müsaade edilmezdi.

Tımarlı Sipahi; reayadan kanunnamelerde belirtilen oranlardan fazla vergi talep edemezdi. Ayrıca ürün olarak ödemesi gereken vergiyi nakit olarak alamaz veya ürünü daha uzak pazarlara götürmesini köylüden isteyemezdi. Bu sistemin denetlenmesi kadıya aitti. Böylece Tımarlı Sipahilerin, toprak ve köylü üzerindeki yetkileri hukuk çerçevesine alınmıştı.

Sipahiler, üretimin yükselmesi için gerektiğinde köylüye tohumluk zahire ya da nakit yardımında bulunur ve tüm toprakların ekilmesine dikkat ederdi. Tımar topraklarının devlet mülkü olması nedeniyle miras bırakılması, satılması, kiraya verilmesi, vakfedilmesi ve bağışlanması yasaktı.

Tımar toprakları, sipahinin ve köylünün elinden keyfî olarak alınamazdı. Ancak sipahi sefere katılmazsa devlet o senenin gelirini ondan alırdı. Bu şekilde Tımarlı Sipahilerin merkezî otoritenin aleyhine toprak ve mevki kazanmaları ve ayrı bir toprak aristokrasisi oluşturmaları önlenmişti. Bu durum merkezî otoritenin taşrada güç kazanmasını sağlamış ve Tımarlı Sipahiler taşrada merkezî otoritenin temsilcisi olmuştu.

Tımar sisteminin bu faydalarının yanında askerî yönü de önemliydi. Osmanlı ordusu içinde eyalet ordusu denince öncelikle Tımarlı Sipahiler akla gelirdi. Bunlar, XVII. yüzyılın başlarına kadar Osmanlı ordusunun en büyük bölümünü oluşturan atlı askerlerdi. Osmanlılar, devlet gelirlerinin tamamını merkez hazinesine alıp maaş olarak askerlere dağıtmak yerine, daha pratik bir yol olan tımar sisteminin askerî yönünü geliştirmişti. Tımarlı Sipahi, vergi toplayarak hem kendini geçindirmek hem de tımarın büyüklüğüne göre cebelü adı verilen askerî yetiştirmek zorundaydı.

Moğolca; silah, zırh anlamına gelen "cebe" kelimesinden Türkçe "-lü" ekiyle türetilen cebelü; zırhlı, teçhizatlı asker demektir.

Osmanlı Devleti'nde Tımarlı Sipahilerden başka yine eyalet askeri statüsünde akıncılar, deliler, yörükler, beşliler, yayalar ve müsellemler gibi yardımcı kuvvetler kullanılmıştır. Bu kuvvetler daha çok öncü, geri hizmet ve kale kuvvetleri şeklinde görevlendirilmiştir.

Yeniçeri Ocağı ve Tımarlı Sipahiler

Osmanlı Devleti, Orta Doğu ve Doğu Avrupa'daki ekonomik, sosyal ve kültürel yapıyı değiştirmeden korumayı başarmıştır. Bu yapıyı nasıl ve hangi amaçlarla korumaya çalıştığı önemlidir. Bu bölgelerde uygulanan sıkı idari, mali ve sosyal politikalar sayesinde Osmanlı Devleti, tarım ve ticaret faaliyetlerini artırmıştır. Askerî ve adli kurumlardaki teşkilatlanma da bu doğrultuda geliştirilmiştir.

Osmanlı Devleti'nde askerî güç olarak eyalet askerleri ve yeniçeriler etkin bir şekilde kullanılmıştır. Merkezde Kapıkulu askerleri ile eyaletlerde Tımarlı Sipahilerden oluşan Osmanlı ordusu, XVI. yüzyılın sonlarına kadar dünyada önemli düzenli ordulardan olmuştur. Askerî eğitim olarak yetiştirilen Tımarlı Sipahiler hem tarım ekonomisini hem de bölge halkının mal ve can güvenliğini korumuştur.

Büyük çoğunluğu İstanbul'da bulunan yeniçeriler ise daha çocuk yaşta başlayan özel bir askerî eğitimle yetiştirilmiş seçkin askerlerden oluşmuştur. Devletin şehir ve kasabalarında belirli süreler için görevlendirilen yeniçeriler, buralarda halkın can ve mal güvenliğini, sosyal, kültürel ve hukuki haklarını kanunlara göre korumuştur.

Böylece şehir ve kasabalarda el sanatları ve ticaret için güven ve barış ortamı sağlamıştır. Tımarlı Sipahiler ise taşradaki köylü, esnaf ve memurun hukuki haklarının korunmasından ve güvenliklerin sağlanmasından sorumludur. Asayiş ve güvenliği sağlamak için birinci derecede sorumlu olan yeniçeriler ve Tımarlı Sipahiler, sahip oldukları askerî, hukuki, idari görev ve yetkileri ile merkezî devletin otoritesini temsil etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde devşirme kökenli askerî sınıf, merkezî otoritenin kurulmasında etkili olmuştur. Bu otorite kurulurken devşirme kökenli yeniçeriler ve yöneticiler, Tımarlı Sipahilere karşı bir denge unsuru oluşturmuştur. Osmanlılar, bu askerî gruplardan herhangi birisinin imtiyazlı ve güçlü bir sınıf hâline gelmesine izin vermemiştir.

3.3. YENİÇERİ OCAĞININ KURULMASI

Osmanlı fetih ve hâkimiyet yöntemlerinin gücü, Osmanlıların değişen jeopolitik koşullar karşısında stratejilerini hızlı şekilde yenilemeleri ve yeni şartlara uygun hâle getirmelerinde yatmaktadır.

Osmanlı Devleti, ülke sınırlarının hızla genişlemesi üzerine daimî bir orduya ihtiyaç duydu. Osmanlı ordusundaki yaya ve müsellemler birlikleri devamlı silah altında bulunmadığından fetihler için yetersiz kaldı. Edirne'nin fethinden sonra Rumeli'deki diğer fetihlerle savaş esirlerinin sayısında büyük bir artış oldu.

Bu esirlerden yararlanmak için Kazasker Çandarlı Kara Halil'in çalışmaları ile Pencik sistemi uygulanmaya başlandı. Pencik usulüne göre savaş esirlerinin beşte biri asker olmak üzere devlet tarafından alınır.

Bu oran, İslam hukukuna göre ganimetin beşte birinin Beytü'l-mal'a ait olması esasından ortaya çıkmıştı. Pencik sisteminin benzeri Osmanlı Devleti'nden önce Emeviler, Abbasiler ve Selçuklular gibi devletlerde gulâm sistemi olarak uygulanırdı. Osmanlılar, kendinden önceki İslam devletlerinde görülen gulâm sistemini geliştirerek daha üst bir seviyeye taşımıştı.

Kazasker Çandarlı Kara Halil, Pencik sistemi ile toplanan askerden yeni bir askerî teşkilat kurma fikrini ortaya attı. Kurulan bu askerî teşkilata "Yeniçeri Ocağı", askerlerine ise "Yeniçeri" adı verildi. Yeniçeri Ocağı, Avrupa'da ilk daimî orduydü. Osmanlı ordusunun etkin bir unsuru olan Yeniçeriler, savaşlarda Osmanlı Devleti'ni üstün kılan kuvvetti. Bunun yanında yeniçeriler, padişahın merkeziyetçi otoritesinin başlıca aracı ve destekçisi olmuştu.

Yeniçeri Ocağı'nın asker ihtiyacı başlarda Pencik sistemi ile karşılanıyordu. Bu sisteme göre esirler arasından seçilenler, Anadolu'daki ailelerin yanına verilir ve burada Türk İslam âdet ve geleneklerini öğrenirdi. Daha sonra bu esirler, askerî eğitim için "Acemi Ocağı" adı verilen teşkilata alınır.

İlk Acemi Ocağı I. Murad zamanında Gelibolu'da kuruldu. Bir askerî okul statüsündeki bu ocak, sadece Yeniçeri Ocağı'nın değil bütün Kapıkulu yani merkez ocaklarının asker ihtiyacını karşılardı. Acemiler eğitim ve hizmetlerini tamamladıktan sonra yeniçeri olarak atanır ve başlarına ak börk giydirilirdi. Ancak Ankara Savaşı'ndan sonra Pencik sistemi devam ettirilemedi.

Pencik sisteminin uygulanamaması nedeniyle Kapıkulu Ocaklarının asker ihtiyacı karşılanamadı. Bunun için Rumeli'deki Hristiyan halktan devşirme yöntemiyle belirli sayıda çocuğun alınmasına karar verildi. Daha önceki Türk İslam devletlerinde pek uygulanmayan bu sistem, Çelebi Mehmet zamanında uygulanmaya başladıysa da II. Murad zamanında kanun hâline getirilmişti.

Devşirme Kanunu'na göre Osmanlı halkından, şartları elverişli Hristiyan çocuklar belli bir eğitimden geçirildikten sonra Kapıkulu askeri yapılmıştı. Devşirme sistemi, başlangıçta sadece Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki topraklarında uygulanmıştı.

Bu sistem için ihtiyaca göre sadece Balkanlardan değil bazen Orta Anadolu'dan çocuklar da devşirilmiş hatta Kafkasya'dan da devşirme alındığı olmuştu. Böylece imparatorluk sınırları içerisindeki bütün Hristiyan halk bu uygulamaya tabi tutulmuştu.

Devşirmeler, Acemi Ocağında yedi sekiz yıl kadar eğitim gördükten sonra yeteneklerine göre yeniçeri, cebeci, topçu, top arabacısı ve Kapıkulu süvarisi şeklinde ayrılırdı. Yeniçeri Ocağına veya öteki Kapıkulu Ocaklarına geçişlerine bedergâh veya kapıya çıkma denirdi.

Yeniçeri Ocağına alınan acemiler, burada askerî eğitimlerine devam ederdi. Yeniçeri Ocağı'nın başında Yeniçeri Ağası bulunurdu. Osmanlı Devleti, kuruluşundan itibaren merkezî yapıyı güçlendirmeye çalışmıştır. Ancak bu dönemde merkezî otoriteyi sarsan bazı gelişmeler yaşanmıştır. Orhan Bey zamanlarında Balkanlarda fethedilen topraklardan bir kısmı gazilere verilmiştir.

Zamanla bu gaziler; buldukları bölgelerde güçlenerek toprak sahibi, önemli bir askerî güç hâline gelmiştir. Benzer şekilde Vezir Çandarlı Halil Paşa'nın, makamını kendinden sonra oğluna ve ailesine geçirmeyi padişaha kabul ettirmesi de merkezî otoriteyi sarsan diğer bir gelişme olmuştur. Şehzadeler arasındaki taht kavgaları nedeniyle yaşanan mücadelelerde devletin bütünlüğünü ve otoritesini tehdit etmiştir.

Buna karşın Osmanlı Devleti'nin merkezî otoriteyi kurması ve sürdürmesinde devşirme sistemi önemli bir unsur olmuştur. Osmanlılarda, orduda ve devlet görevlerinde devşirmelerin kullanılması ile herhangi bir kişi veya grubun imtiyaz kazanması ve güçlü bir sınıf hâline gelmesi engellenmiştir.

Yeni Çağ'ın ilk merkezî devleti olan Osmanlı Devleti, feodal yapının oluşmasını engellemeye çalışmıştır. Osmanlılar, merkezî otoriteyi güçlendirmek için idari ve askerî teşkilatlarda kendi görevlilerini yetiştirmeye önem vermiş ve devşirme sistemini de bu amaçla kurmuştur. Bu sistemin temel ilkesi, Türk İslam âdet ve geleneklerine, hükümdara ve devlete sadakatle bağlılıktır. Hükümdar değişse de devşirmelerin devlete sadakat ve bağlılıkları değişmemiştir.

Osmanlı'nın Kılıcı: Yeniçeriler

Osmanlı ordusu, teşkilatı ve disiplini ile dünyanın sayılı ordularından birisiydi. Bu ordu içerisinde önemli bir güç olan Kapıkulu askerlerinin de etkisiyle Osmanlı Devleti kısa bir zamanda sınırlarını Viyana önlerinden, Arabistan ve Mısır çöllerine kadar genişletti. Bu fetihlerde Kapıkulu ordusu, hükümdarların en büyük dayanaklarındandı. Osmanlı Devleti'nin düzenli ve maaşlı ordusu olan Kapıkulu Ocağının piyadelerine "Yeniçeri", süvarilerine ise "Kapıkulu Sipahisi" denilirdi. Kapıkulu ordusunun içerisinde farklı askerî sınıflar da vardı.

Kapıkulu ordusu içerisinde önemli bir unsur olan yeniçeriler, ilk kez I. Murad Devri'nde bin kişilik bir birlik olarak kuruldu. Yeniçeri Ocağı mensuplarının sayısı, Yıldırım Bayezid Devri'nde bir miktar arttı.

II. Murad Devri'nde 3-4 bin civarında olan yeniçeri sayısı, Fatih Sultan Mehmet devrinde 8-12 bin kişilik bir askerî kuvvet hâline geldi. Kanuni Sultan Süleyman Devri'nde sayıları 12-14 bin kişi arasında değişen yeniçeriler, XVI. yüzyılın sonlarına doğru 40 bin kişilik bir ordu hâline dönüştü.

Yeniçeri Ocağı ile birlikte Osmanlı Devleti'nde profesyonel askerlik başladı. Böylece Osmanlılar, askerî teşkilatlanma ve güç bakımından diğer Türk Devletleri ile dönemin Avrupa devletlerinden farklı bir özellik gösterdi. Ocağın ve ocak sisteminin iyi işlediği devirlerde çok sıkı bir eğitimden geçirilen yeniçeriler, dönemlerinin savaş aletlerini en iyi kullanacak şekilde yetiştirildi. Yeniçeriler ok, yay, kılıç, balta, gürz ve benzeri silahları kullanmada son derece ustaydı.

Ocakta, çeşitli savaş aletlerinin kullanımını öğretmek üzere bir talimhane bulunurdu. Burada kılıç kullanma, kabza tutma, ok atma ve benzeri bilgiler talim edilirdi. XV. yüzyılın ortalarından itibaren bu silahlara tüfek de eklendi. Yeniçerilerin eğitimlerinde askerî talimler kadar disiplinli yetiştirmeleri de önemliydi. Onların açlığa, susuzluğa tahammül edebilmeleri amacıyla talimler yaptırılırdı.

Osmanlı Devleti, Avrupalılar tarafından XVIII. yüzyıla kadar en büyük askerî güç olarak görülmüştür. Özellikle o dönemde İstanbul'a gönderilen elçiler, elçilik heyetlerindeki görevliler ve tüccarlar yazdıkları seyahatnamelerde Osmanlı ordusunun Avrupa'da nasıl algılandığını anlatmıştır. Bu eserlerde disiplin ve itaat, Osmanlı ordusuyla eş anlamlı olarak kullanılmıştır.